

Jättimäiset Obuhov-tykit ja ainutlaatuinen luonto Örön linnakesaaren vetonauloina

Sata vuotta suljettuna sotilasalueena ollut Örön linnakesaari on avattu yleisölle 2015 osana Metsähallituksen hallinnoimaa Saaristomeren kansallispuistoa. Saaren heti ensimmäisenä matkailusezonkinaan saavuttama valtava suosio perustuu usealle eri tekijälle. Järeät tykit, satavuotiaat kasarmialueet ja monet linnoitetut puolustusasemat kertovat rannikopuolustuksemme historiasta. Öro on harvinaisine – jopa uniikkeine – kasveineen ja eläimineen myös hieno luontokohde. Ja runnin merimatka saarelle Kemiönsaaren Kasnäsistä läpi saariston on monelle elämys sekini.

■ TEKSTI: ILKKA VIRTANEN

Vierailu linnakesaarella osoitti sen olevan jo ensimmäisenä vuotena valmis vastaanottamaan kävijänsä. Kesäkaudella saarelle on päivittäinen reittiliikenneyhteys, majoitus- ja ruokailujärjestelyt toimivat ja saareen voi vapaasti tutustua joko omatoimisesti tai oppaan ohjauksella. Sotilaskauden ajoilta periytyvä tieverkosto kattaa koko saaren, tätä täydentävät uudet luontopolut. Omalla veneellä tulijat voivat kiinnittyä uuteen vierasatamaan.

Venäjä linnoitti saaren vuosina 1915–17 Suomen ollessa vielä autonominen osa Venäjää. Tältä ajalta ovat peräisin mm. kaksi kasarmialuetta, jotka on nimetty niihin liittyvien tykkiasemien mukaisesti 12 tuuman ja 6 tuuman kasarmialueiksi. 12 tuuman kasarmialueella oli alun perin neljä jättikokoista 12” (305 mm) Obuhov-tykkiä, joista itsenäisen Suomen Puolustusvoimat siirsi kaksi tyk-

kiä 1930 luvulla Viipurinlahden Ristiniemen linnakkeeseen, missä ne osallistuivat Talvisodan taisteluihin. Jäljellä olevat kaksi tykkiä ovat edelleen Örossä toimintakuntoisina ja niiden suojakasemattien sisätiloihin pääsee tutustumaan oppaan johdolla. Tykkikasematin laelta on näköyhteys 7 merimailin päässä sijaitsevaan Bengtskärin majakkaan. Örön tykeillä osallistuttiin Bengtskärin puolustamiseen venäläisten yrittäessä vallata sitä elokuussa 1941. Kasarmi- ja tykki-

alueiden lisäksi eri puolilla saarta on nähtävissä linnoitettuja puolustusasemia ja niiden jäänteitä. Hienoimmat näistä ovat saaren pohjoiskärjessä.

Itsenäisen Suomen Puolustusvoimat jatkoi venäläisiltä osin kesken jäänyttä linnoitus- ja rakennustyötä, minkä jälkeen Öro toimi Puolustusvoimien rannikkolinnakkeena vuoden 2014 loppuun asti. Monet varusmieskäloukat ovat saaneet siellä sotilaskoulutuksensa, mm. nykyinen Puolustusvoimien ylipäällikkö presidentti Sauli Niinistö. Saari ei ollut koulutuspaikana varusmiesten suosiossa silloisten hankalien kulkuyhteyksien ja saaren syrjäisyyden takia. Yhtenä muistutuksena tästä ovat kaksi mukulakivin päällystettyä saaren päätieta, jotka on nimetty Pitkäksi ja Lyhyeksi ikäväksi.

KUVA: LUONTOPORTTI

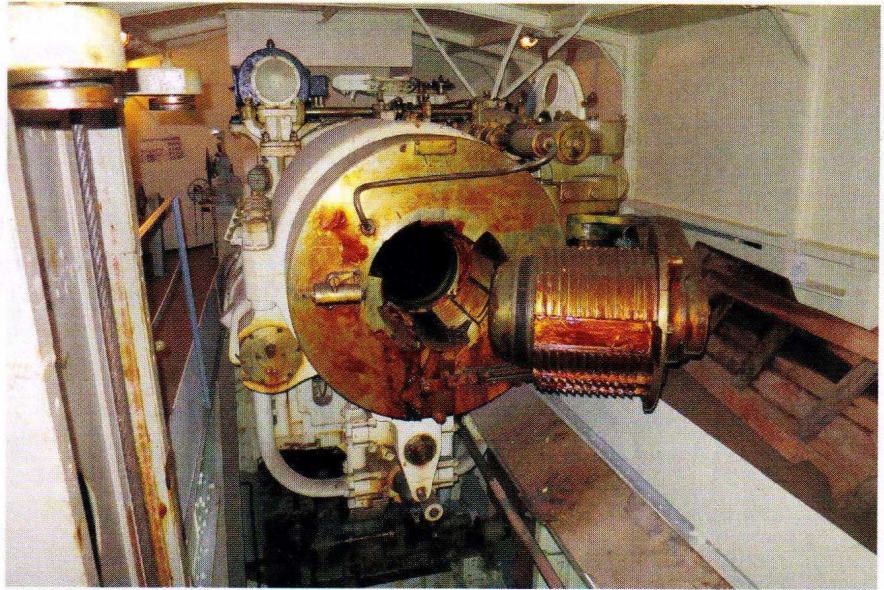
■ Lännekylmänkukka (Pulsatilla vulgaris) kukkii varhain keväällä ja vain Örossä

Muutakin kuin sotahistoriaa

Aivan ilmeisesti saaren historialliset linnakeominaisuudet toimivat pää-

motiivina saarella vierailulle. Mutta Örö on myös mitä mielenkiintoisin luontokohde. Saaren sijainnin etäällä mantereesta huomioon ottaen se on yllättävän rehevä ja monipuolinen luonnoltaan. Itäranta koostuu hiekka- ja somerikkorannoista niille tyypillisine kasveineen. Länsiranta taas on joko metsäistä tai avokalliota. Ketoja ja niittyjä on myös runsaasti. Kasvittoon kuuluu useita harvinaisuuksia, jotka ovat tyypillisiä vain Saaristomeren saarille, mm. merikaali, suola-arho ja kangasajuruoho. Varsinainen hitti on keväällä kukkiva upea lännenkylmänkukka, jota Suomessa esiintyy vain Örössä, täälläkin vain muutamina yksilöinä. Myös eläimistö on runsas, Örö on mm. merkittävä perhostutkimuksen keskus. Muuttolinnut käyttävät saarta levähdyspaikkanaan.

Örössä ei ole - huoltoajaja lukuun ottamatta - moottoriajoneuvoliikennettä. Liikkuminen saarella tapahtuu siten jalan tai vuokrattavilla polkupyörillä. Luontopolkuja on yli 16 km ja saaren pituus on yli 3,5 km ja leveys suurimmillaan n. 2 km. Koko saaren tutustuminen yhden päivän

■ Obuhov-tykin sulkulaite avattuna. Tykin kokonaispaino 150 tonnia, lukko 2 tonnia, ammus 450 kg.

aikana edellyttääkin käytännössä polkupyörän vuokraamista. Vaasalaisista kävijästä ilahdutti, kun voi todeta vuonna 1992 muiden sotilaspiirien tapaan lakkautetun Vaasan Sotilaspiirin nimen yhä elävän saarella polkupyörin "rekisterilaatoissa".

Kokemukseni mukaan Örö on mitä oivallisin kesäretken kohde maanpuolustusjärjestöille ja maanpuolustuk-

sesta kiinnostuneille yksityisille henkilöille. Mukaan voi huoletta ottaa koko perheen, sillä sotilaskohteista mahdollisesti vähemmän kiinnostuneillekin on pelkästään ainutlaatuisessa luonnossa yllin kyllin katsottavaa ja koettavaa. Tarjolla on myös monipuolisia majoitusvaihtoehtoja, joita hyödyntämällä saareen voi tutustua perusteellisemminkin. ■

■ Obuhov-tykin vaihtoputki. Putken kaliiperi 12" (305 mm), pituus 16 m ja paino 50 tn